

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Z P R Á V Y Č S K P

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Členský oběžník
Československého svazu křesťanských pracujících
Svýcarska

1973 - Leden - Číslo 1

ÚNOR - A CO DÁL ?

V životě každého národa se odehrála jedna nebo více tragédií. Potomci pak, podle své letory, vzpomínají buď na to, jak jejich předkové trpěli - anebo na to, jak se z toho více méně dobře dostali. Kromě občanů ponořených především do minulosti je však v každém národě také větší či menší počet takových, kteří se zabývají naopak více přítomností a cítí se za ni dokonce tak trochu spoluzodpovědní. Ti pak se chápou na prvním místě svého rozumu a, příkládajíc jej jako studený obklad na rozpálená čela ostatních bratří, snaží se buď pomoci národu z bryndy - anebo jej chránit, aby se do ní nedostal.

V našem případě jde v současné době o to prvé! Únorový puč r. 1948 uvrhl národ do katastrofy, s níž snese srovnání máloco v jeho předchozích dějinách. Snad jediné doba pobělohorská. Přečtěte si k tomu článek prof. Pekaře na konci oběžníku. Tehdy ovšem ne bylo ostatních drátů a střeleckých věží - a též předmět pře byl jiný. V jednom ovšem toto přirovnání nekulhá. V úpornosti, s kterou se vítězný režim držel a dlouho udržel u své moci.

I tehdy po Bílé Hoře hovořil a psal vládám protihabsburské strany exulant Jan Amos - a jistě způsobem stejně výmluvným, ne-li ještě výmluvnějším nežli naše nynější exilové osobnosti a organizace. I tehdy bylo dost těch, kteří jej slyšeli a kteří by byli chtěli mít svět jiný nežli jaký byl anebo jaký pak nadlouho zůstal - po neslavném a pro nás tragickém míru vestfálském. Uzavřeli jej unavení generálové a panovníci nahlížejíce bezvýhlednost dalších bojů při naprostém nedostatku jakékoliv nové a lepší alternativy - 28 let po Bílé Hoře.

Od "února" uplynulo let 25 - a zástupci vlád dnešních se také chystají sejít a jednat. I o nich se tvrdí - že jsou unaveni. Tentokrát se však zdá být unavena jenom strana jedna - a to Bohužel právě ta naše. Anebo to není ani tak únava jako spíše - podobně jako tehdy, i když ne stejně - ono tolikaleté nenalézání formulace vhodné třetí politicko-společensko-ideologické alternativy, která by překonala to, co se tu doposud stále nepřijatelně nabízí? Takové, pro kterou by nejen "panovníkům" ale v pravém slova smyslu "lidu" všeho svobodného i dnes nesvobodného světa stálo za to odložit na čas vše ostatní, včetně strachu, semknout se a konečně něco společně chtít?!

V současném světě je velmi mnoho lidí, kteří to s ním myslí dobře a svým způsobem vědí či alespoň tuší jak na to. Většina jich přichází k tomu, že lidstvo vyvede ze slepé uličky duchovní i fyzické války - jediné nové zduchovnění a zvroucnění celé společnosti. Všichni pak mluví především o důsledném, a tím zase jednou jaksi novém - křesťanství. Volá po něm katolický filosof Maritain, když v posledním díle Le Paysan de la Garonne vybízí křesťany, aby se angažovali. Volá po něm sociálně-demokratický kancléř Brandt, když prohlašuje svou stranu za křesťanskou. Volá po něm vlastně i atheista Malraux, když říká, že nevidí pro lidstvo jiného světla než je to, které mu poskytuje křesťanství - i když prý v něm "na své neštěstí" nemůže věřit!

Z P R Á V Y Z Č S K P

- oo ZHROMAŽDENIE DELEGÁTOV za rok 1972, ktoré je podľa stanov najvyšším orgánom nášho zväzu, sa bude konať v Curychu v sobotu 17.februára doobeda (začiatok o 9.45) v sále Caritas, Bären-gasse 32. Delegátov vyšlú miestne skupiny. Ktorý z členov má akékoľvek pripomienky alebo návrhy, oznámte ich svojim predsedom alebo redakcii Správ.
- oo Místní skupina WINTERTHUR pripravila krajanům na nedělní odpoledne 25.února české divadelní představení. Divadelní soubor naší skupiny z Basileje zahraje dvě aktovky Tennessee Williamse (Dům na zbourání - Mluv ke mně jako déšť). Představení se koná ve společenském a divadelním sále farní budovy kostela St. Ulrich (Seßacherstr. 1) a začne v 15 hod. Po představení přátelské posezení s hudbou a tancem.
- V neděli 4.března pořádá skupina Winterthur v sále hotelu ROEMERTOR (Guggenbühlstrasse 6) DĚTSKÝ MASKARNÍ BÁL. Maskarní rej s rázem "Z pohádky do pohádky" aneb ať se mladí vydávají" začne odpoledne ve 14 hod., potrvá do 19 hod. - a bude mít bohatý program. Děti budou poděleny vařenou čokoládou a sladkostmi, které jim připraví maminky v buffetu. Informace bližší na tel. č.052/296238 (p.Mizera), kam ať rodiče též včas sdělí, čím hodlají k dětskému stolování přispět. Prvním bodem programu je slavnostní polonéza, při níž se počítá s účastí asi 20 párů. Rodiče se prosí, aby přihlásili děti (5-14 let) do prvního března u p.Čoupka (tel. přes den 052/816134 - večer 052/255994). Návčik bude v sobotu 3.března od 15-17 hod.
- oo V pátek 16. února večer pobesedujeme ve Winterthuru opět s milým hostem z Paříže Dr.E.Řehákem, předsedou Čsl.poradního sboru a sekretářem ACEN. Thematem bude tentokrát EVROPSKÁ MEZINÁRODNÍ SITUACE v souvislosti s konferencemi v Helsinkách a ve Vídni. Beseda se bude konat ve společenském sále farní budovy kostela St.Ulrich (Seuzacherstr.1) a začne ve 20 hod.
- oo MÍSTNÍ SKUPINA BASILEJ připravuje novou divadelní inscenaci. Dejte se překvapit!
- oo TVCA-BULLETIN je označení našeho cizojazyčného bulletinu, kterým chceme informovat švýcarské přátele a osobnosti, a organizace jinde ve světě, o našich t.j. čsl.exilových problémech a cílech. Chceme jej vydávat čtvrtletně. Zatím vyšlo první číslo 1973 - a to v jazyce německém. Dostalo je, s osobním dopisem, kromě jiných, též přes 100 švýcarských poslanců a senátorů a též významné veřejné knihovny a čítárny. Pracuje se na vydání francouzském. Kdo máte možnost rozšířit bulletin ve svém okolí, napište redakci Zpráv.
- oo Sdružení bývalých čsl.politických vězňů ve Švýcarsku pořádá v sobotu 17.února ve 14 hod. v sále chrámu Guthirt v Zürichu (roh Guthirtstr. a Nordstr.) veřejnou členskou schůzi se vzpomínkou na únorové události před 25 lety. Promluví Dr.E.Řehák z Paříže. Po schůzi v 16.30 hod. smuteční Requiem v kryptě chrámu Guthirt.Doporučujeme účast všem členům z oblasti Zürichu.
- oo Schweizerisches OST-INSTITUT (SOI) věnuje celé únorové číslo svého časopisu ZEITBILD Československu v souvislosti s výročím únorového puče. Laskavostí této instituce obdržíme pro všechny naše členy zdarma po jednom výtisku tohoto čísla. Dostanete jej v nejbližších dnech.

Ú V A H Y - D O K U M E N T Y

Dr. Martin Kvetko:

ČESKOSLOVENSKO - DUCHOVNÁ BIAFRA

Vo štvrtom roku sovietskej okupácie začala v Československu "konsolidácia," obdobie plánov režimu na likvidáciu všetkých tradičných národných, duchovných a kultúrnych hodnôt, ktoré sú v príkrom rozpore s marxizmom-leninizmom. Francúzski komunisti charakterizovali súčasnú situáciu v Československu ako duchovnú Biafru, londýnsky časopis The Times písal o kultúrnej genocíde, ktorú vykonáva Husákov režim na príkaz okupanta.

Ale sovietska okupácia Československa vytvorila priamo v srdci Európy, ktorá sa po americko-sovietskych vrcholných poradách pripravuje na konferenciu o svojej kontinentálnej bezpečnosti, aj nebezpečné ložisko politického napätia, priestor v neustálej a stále sa prehĺbujúcej kríze. Dôsledky okupácie Československa, ktoré pred štyrmi rokmi vyjadrilo tak živelné a impulzívne svoje národné a demokratické aspirácie, sa prejavujú nielen ďaleko horšie na živote československého ľudu, ale vytvárajú aj potenciálny zárodok pre celokontinentálnu krízu, ktorá by mohla zmariť všetky úprimné snahy na uvoľnenie politického napätia vo svete a na prehĺbenie kooperácie medzi Západom a Východom.

Protináboženský boj.

V krajine slovanských vierozvestov sv. Cyrila a Metoda, kniežat sv. Václava a Pribinu, v rodnej domovine reformátora Jana Husa, učiteľa národov a exulanta Jana A. Komenského, humanistu T. G. Masaryka a kardinála-exulanta Josefa Berana zúri protináboženský boj, aký táto zem európskej civilizácie dosiaľ nepoznala vo svojej histórii. Husákov režim vypovedal boj cirkvám a náboženským spoločnostiam. Používa na to nielen ideologické, ale aj administratívno-polícajné nástroje a metódy. V oblasti duchovnej osočuje náboženstvo ako prameň všetkých ľudských nerestí, morálneho úpadku, mentálnych závad a úchyliet, ako bariéru na ceste ľudstva za vedeckým a technickým pokrokom a ako brzdu v úsilí človeka o životné šťastie. Administratívno-polícajnými opatreniami sa snaží zmraziť úplne činnosť cirkví a náboženských spoločností. Nariadil nútený odchod na odpočinok všetkých duchovných po dosiahnutí 60-ky a to bez ohľadu na to, že je nedostatok farárov a duchovných pracovníkov evidentný. Desiatkam mladých farárov, čo boli horliví vo vykonaní svojich duchovných povinností a svojou aktivitou a húževnatosťou vedeli prekonávať nedostatky, ktoré režim proti ich činnosti nastavoval, odňal právo vykonávať kňazské povolanie. Zdecimoval aj tú, dosiaľ v malom rozmere povolenú prípravu teologického dorastu, vyhodením desiatok seminaristov z teologického štúdia. Rádovým sestram zakázal každú účasť na sociálnej a charitatívno-zdravotnej práci a aby ich od ostatného obyvateľstva oddelil, sústredil ich do zvláštnych koncentračných táborov.

Z cudziny znemožňuje dovoz akejkoľvek náboženskej literatúry, doma obmedzuje stále viac a viac vydávanie náboženských časopisov a publikácií. Zo škôl všetkých stupňov vylúčil vyučovanie náboženstva ako aj učiteľov, čo neprejavovali ochotu vzdať sa svojho náboženského presvedčenia.

Kultúrna genocída.

V oblasti sekulárnej kultúry zasiahol dvoma formami. Čist-

kami či takzvaným preverovaním znemožnil prácu tisícok odborníkov na vedeckých a technických učilištiach, vo výskumných ústavoch, v kultúrnych podnikoch. Súdnymi procesmi otvoril brány väzníc pre tých, ktorých pokladá za obzvlášť nebezpečných pre svoju "konsolidáciu".

V období takzvaných čistiek vyradil sedemdesiat percent funkcionárov v odborovom hnutí, vo študentských spolkoch a z organizácií poľnohospodárskych pracovníkov. Z radov novinárov a ekonomických odborníkov vyradil 40 percent. Pri čistkách a potom pri takzvaných voľbách na jeseň v roku 1941 vymenil zrazu v národných výboroch a v najvyšších zastupiteľských orgánoch (v parlamente a v Českej a Slovenskej národnej rade) okolo sedemdesiat percent pôvodných reprezentantov. Zglaž - šaltoval súdnictvo výmenou súdnych kádrov, aby podľa svojich predstáv potom mohol prostredníctvom na režime totálne závislých sudcov vykonávať takzvanú socialistickú zákonnosť.

Od polovice júla doteraz odsúdili štyridsaťšesť osôb na stratu slobody z titulu, že sa dopustili takzvanej podvratnej činnosti a poburovania proti socialistickému poriadku tým, že pred voľbami upozorňovali voličov, že majú právo škrtat nevhovujúcich kandidátov alebo nezúčastniť sa voľby vôbec. Pri tom sústavne Husákov režim tvrdí, že nejde o politické procesy a že nikto nie je prenasledovaný za to, ako sa za liberalizácie v roku 1968 politicky prejavoval. Ale už samotná totožnosť osôb, čo boli postihnutí v čistkách s tými, čo teraz boli postavení pred súd, usvedčuje režim z nepravdy. Obžalovaní z takzvaných kriminálnych činov boli odsúdení na niekoľko desiatok rokov ztraty slobody. No, hlavná vlna teroru neprebíha však pred súdmi, lež po, imo nich. Lebo bez odsúdenia tisíce ľudí boli a sú zbavované zamestnania, holej existencie, vyhádzované na dlažbu, bez možnosti nájsť primerané zamestnanie k obžive. Bez súdov režim odnal spisovateľom právo publikovať, umelcom tvoriť, hercom hrať a mladým ľuďom študovať. V tejto súvislosti je na mieste upozorniť na jeden zvláštny paradox. Režim totiž podľa sovietskeho vzoru domáha sa náhrady študijných výloh od tých, čo krajinu po okupácii opustili, ale pri tom v Prahe alebo v Bratislave môžete ľahko postretnúť bývalého pracovníka akadémie vied alebo univerzitného profesora ako predáva losy, prípadne nakladá alebo vykladá stavebný materiál. To, že v týchto prípadoch ide tiež o škodu a premrhanie študijných nákladov, sa nestará; tu nevidí národnú ztratu, ktorej náhrady sa domáha vydieraním tých, čo po okupácii odišli.

Pred očami celého sveta odohráva sa u nás doma veľká tragédia, krutá dráma.

Ale ľudia doma sa napriek tomu nevzdali nádeje; sú síce apatickí, ale aj pripravení - ako športovci víťazstvo nad sovietskimi ukázalo - poskytnú príležitosť prejaviť opravdové svoje zmýšľanie a demonštrovať proti okupantom i ľuďom v ich službách. Ale sú aj iné, potešujúce zjavy obrany národných a duchovných hodnôt, prejavy odporu. Napríklad z duchovnej oblasti: časopis Nová Mysel sa ponosuje, že od roku 1966 napriek zvýšenej ateistickej propagande nápadne vzrástol počet krstov, cirkevných sobášov a pohrebov; a to z 22 percent v roku 1966 na 34 percent v českej oblasti štátu a na 50 percent na Slovensku.

Vlna protestov proti politickým procesom na Západe znepokojila husákovcov a posilnila odpor proti režimu. Sme len zvedaví, s akou dávkou drzosti príde Husák na konferenciu o európskej bezpečnosti, ako sa bude brániť proti obvineniam z quizlingovských služieb a z porušovania základných ľudských slobôd a občianskych práv.

"HABEN UND SEIN."

Obtížné je přeložit tento titul knihy Balthasara STAHELINA, švýcarského lékaře-psychiatra, profesora psychosomatického lékařství na curyšské universitě. Snad "Vlastnění a Bytí"?

Psychiatrie, jako věda zabývající se systematicky a pokud možno hluboce lidským nitrem, poznává či má poznávat skryté stránky lidské osobnosti a může tedy podstatně přispět k poznání útlého a zdravého lidství či směru, kterým se může člověk a lidstvo k této úplnosti a zdraví vyvíjet. Především může přispět k objasnění, v čem vlastně ta úplnost a zdraví našeho lidství spočívá. Velmi významným příspěvkem k tomuto nejdůležitějšímu oboru vědění je Staehelinova kniha, jejíž nejzákladnější myšlenky jsou předmětem tohoto článku. Důkazů a příkladů se v tomto stručném souhrnu musíme zříci a odkázat tu na knihu samu.

Nedocenitelným přínosem k poznání člověkovy nitra, podvědomého, tedy nepoznaného, je psychoanalýza, vyvinutá jedním z nejvýznamnějších psychiatrů minulosti, Sigmundem Freudem. Na základě rozsáhlých výzkumů vypracoval systém, pomocí kterého odborník přivede k řeči pacientovo podvědomí, které bylo do posud i pacientovi samému neznámé, a jehož analýza často přispěje k zjištění příčin choroby. Člověkovy Freudem objevené podvědomí je skutečností. Freud se ale při své nesmírné zásluze dopustil jedné zásadní chyby. Považuje toto podvědomí - vlastně produkt těla - za nejhlubší oblast lidské osobnosti. Podle něho je člověk biologicky-energetický aparát, jehož úlohou je, mezi zrozením a smrtí, podle principu mechanické a chemické příčinnosti, pokud možno dobře fungovat. Tomuto stroji je přidán ještě "duševní aparát" s velkou nevědomou a malou vědomou částí. Život je chápán především jako boj mezi osobními, ponejvíce pohlavními pudy a odříkáním, které vyžaduje ohled na kolektiv, na společnost. Tento celý pudový aparát je zdrav, když je bez poruch zapojen do vnějšího světa, schopen při tom požitku a výkonu; je nemocen, když tohoto nedosahuje. - Takový materialistický obraz člověka byl přijat prakticky veškerou naší vědou, zabývající se člověkem. Na jeho základě pracuje lékař, i když je třeba v soukromí člověkem nábožensky uvědomělým. V dosavadní jednostranné vědě nemá Bůh místa.

Na základě svých vnějších a vnitřních zkušeností, své psychiatrické praxe a vědecké práce zamýšlí se Staehelin nad objektivitou soudobého pojetí vědy. Ukazuje člověka nejenom jako bytost, která je schopna Boha, Absolutno či Nepodmíněno tušit a věřit v ně, nýbrž též jako bytost, která tímto Nepodmíněnem už ve své podstatě je. */ Totiž je jím jedna stránka

*/ Autor užívá přímo půvabně střízlivých a při tom velmi výstižných (pokud je vůbec možno tyto skutečnosti vystihnout) pojmů: "Podmíněno" (Das Bedingte) pro tento hmotný svět, kde je jedna věc závislá na druhé, jeden děj podmiňuje druhý - svět je zaměřený na vlastnění. "Nepodmíněno" (Das Unbedingte) pro duchovní, absolutní, božský svět, který spočívá ve svém ničím nepodmíněném bytí, který je sám bytím. "Jsem, kterýž jsem" - říká Bůh k Mojžíšovi (II. Mojž., 3, 14).

člověková jsoucna. Pro postižení této skutečnosti má autor své prostředky. Na rozdíl od Freuda a ostatních materialistů ne - spočívají Staehelinovy vědecké nástroje výhradně na rozumu. Vnitřní, řekněme duchovní zkušenost, je zde instancí ještě vyšší než rozum.

Už významný švýcarský předchůdce Staehelinův, C.G.Jung, podstatně doplnil Freudův jednostranný materialismus. Náboženská touha je už u něj uznána za legitimní a člověkově podstatě vlastní prvek. Jungova zkušenost ukazuje, že výsledkem každého úspěšného psychiatrického léčení, hlavně v druhé polovině života, je to, že se uzdravený stává náboženským člověkem. Jeho religiosita nastupuje tedy současně se zdravím. (!)

Freud, a materialismus vůbec, vidí ve smrti definitivní konec. Ale už během svého biologického fungování je člověk vystaven všemožnému, povětšinou hrůznému nebezpečí. Je-li člověk jen tělo, je toto nebezpečí pro něj zcela absolutní, bezpodmínečné. Tak vede materialismus v důsledcích a v podstatě k naprosté beznaději. Každá, domněle vědecky podložená víra v pouze "Podmíněné" t.j. v pouze "hmotné", vede a vedla i v minulosti vždy k deformaci a k beznaději. Jednotlivce i celé národy - jak o tom svědčí příklady nacismu a komunismu. Pro Staehelinova člověka, zakotveného v "Nepodmíněnu", je naopak vědomí smrti úžasnou možností prožívat neustále nezničitelnost - již nyní přítomnou. Tuto nezničitelnost, ač stále vědomou, otevře teprve smrt úplně. V tomto smyslu, v jistotě svého podílu na Nepodmíněnu, je člověk "pradůvěrou". Neznačená to, že má pradůvěru - on je pradůvěrou (Urvertrauen). Narušená pradůvěra je též hlavním zárodkem většiny duševních chorob.

Obdobně je tomu s nadějí. Být "nadějí" je vnitřní jistota a radostnost z vědomí, že naše přirozenost je také nepodmíněna. "Také" v tom smyslu, že každý člověk je vždy a ve všem oboje zároveň: Pomíjivost i věčnost (Alltäglichkeit und Ewigkeit). Jeho "věčná" přirozenost jakožto součást Božství je ve své podstatě dobrá. Proto je člověk prvotně vždy dobrý. Zlo v člověku je následkem jeho zvrácenosti proti jeho vlastní podstatě.

Závažná kapitola je věnována sexualitě a lásce. Na základě odvěkých zkušeností lidstva, jeho vnitřních zkušeností, na základě umění, vědy a jiných lidských projevů ukazuje autor, že velká erotická láska dává člověku ve zvláštní míře prožít jeho podíl na Nepodmíněnu. Velká láska má již sama v sobě charakter věčnosti. Je pro člověka snad nejprístupnější branou k prožití této jistoty - i když je na druhé straně v pravé velikosti zjevem poměrně vzácným. Ale i manželská láska se v kladném případě může stát ve svém celkovém výsledku, i když ne v oné intenzivní zhuštěné formě, takovou branou. A zcela všeobecně, člověkově "Ty", jeho lidský protějšek, k němuž má láskyplný vztah, stává se mu branou k Nepodmíněnu.

Druhou mocnou branou k Nepodmíněnu t.j. k božskému jsoucnu je mystický zážitek. Od svých počátků provázejí lidstvo nerozlučně jedinci, kteří se vytrvale věnují duchovnímu cvičení, koncentraci na Absolutno skrze vlastní nitro. Konečným stavem jejich cesty je zážitek stavu sjednocení lidské duše s Božstvím, zážitek nekonečného štěstí, lásky, jasu, krásy, svobody. Žádná slova nemohou vystihnout ani odlesk takové skutečnosti. Je to nejkrásnější zkušenost, již může člověk dosáhnout. Popisy a zmínky o ní ze všech dob a kultur lidstva mají v podstatě stejnou charakteristiku: Naprosto reálné vědomí, že tento stav odpovídá naší jediné, nikdy nekonečící pravosti, našemu spolubytí v absolutním jsoucnu, v nekonečné lásce. Zde pronáší Staehelin závažná slova: Toto soustředění se do vlastní hloubky zdá se být snad jedinou cestou, která může vést

k tomu, co jsme se doposud bezmocně snažili nazvat novým novověkem (Neue Neuzeit).

Přirozeně není účelem a není ani možné, aby se převážná většina lidstva stala mystiky v užším slova smyslu, t.j. lidmi zaměřivšími svůj život výhradně na toto. Autor však uvádí příklady ze své psychiatrické praxe, kdy dlouhá, niterně zaměřená sezení v ordinaci, působila jako mystické cvičení. I jinde v životě může většina lidí prožívat okamžiky, kdy se jim alespoň v odlesku nebo tušení otevírá onen svět, jsou-li k němu ovšem v podstatě vnitřně obráceni. V okamžicích velkého štěstí, v okamžicích velkého utrpení, při uměleckých zážitcích, v těžké nemoci, v modlitbě, ve velké erotické lásce, v přírodě, v triumfu vítězství, ve zkroušenosti porážky. Toto prolomení do Nepodmíněna nás může potkat kdekoliv a kdykoliv. Čím více se otevřeme uvědomění si našeho zakorenění do oné pravlasti, tím víc bude tento zážitek pronikat náš život, až nakonec budeme žít svou příslušnost k Nepodmíněnu neustále. Jen to je přirozený a zdravý stav člověka a lidské společnosti.

Jedinou cestou k úplnému lidství je opětne zakorenění člověka v jeho obou skutečnostech. Člověk má všechny důvody být optimistou. Už jeho duše je částicí Nekonečna - je tedy sama nekonečná. Člověk je tedy nadějí. Je sám kouskem Božství, je tedy sám náboženstvím. Ve své podstatě ani nemůže být nenáboženský.

Zásadní podmínkou hledání a nacházení cesty k takovému úplnému lidství je svoboda. Svoboda jako možnost všestranného hledání nejvlastnějšího duchovního, citového, rozumového postoje a možnost propůjčit mu jeho vlastní vnější výraz v jeho znamení žít. Každá nesvoboda brání uskutečnění celého lidství a má tedy následky dotýkající se věčnosti.

Pravý postoj a pravá svoboda znamená tedy v Podmíněnu sloužit člověku, společnosti, rodině, vědě, práci, politice - a být v tom angažovaným služebníkem Nepodmíněna. Jinými slovy - angažovat se ve světě (Haben) a při tom rozvíjet touhu po žití v přítomnosti Boha jakožto vlastním bytím (Sein). Evropskému člověku to není postoj cizí a neznámý. Naopak patří k tomu nejkrásnějšímu, čeho v minulosti byl a čeho je, věrme, stále schopen - a co lze shrnout pod dva pojmy:

Disciplina a pokora. Disciplína ve smyslu uspořádané odvahy - pokora ve smyslu vůle být poslušen vyššímu řádu. - Be -

Pozn. Ve shodě se Staehelinem nerozlišujeme v tomto článku ostře pojmy duše a duch, na rozdíl od většiny prací zabývajících se těmito obory. "Haben und Sein" je k dostání v Ex Libris. Další Staehelinovy knihy: Ich bin nur, weil Du bist - Die Welt als Du.

X X X X X X X

NA ROZCESTÍ OSUDŮ.

Na rozdíl od starší generace se naši mladí a mladší zajímají o historii svého národa celkem málo. Zdá se, že proto, poněvadž se toho o ní velmi málo dozvěděli. Ve škole - i z čtení. Větší část kvalitní historické literatury byla od únoro-
vého "převzetí moci" širší veřejnosti nepřístupná. Ani v exilu se prozatím nedaří tento nedostatek napravit. A přece je, domníváme se, velmi důležité, alespoň při výročí tak závažných, jako je na př. letošní výročí únoro-
vé, poohlédnout se nazpět a zamyslet se nad okolnostmi, které nám v minulosti způsobily velmi podobné tragické zvraty. Jedním z nejbolestněj-

ších byla Bílá Hora. To, co k ní vedlo, se odehrálo již téměř o sto let dříve. Přečtete si, co o tom napsal v roce 1926 historik prof. Josef Pekař - a sledujte vnitřní podobnost událostí dávných s nedávno minulými.

Dne 23. října 1926 tomu bylo 400 let, co byl na hradě pražském v plném shromáždění sněmovním provolán 23letý arcikníže rakouský Ferdinand za krále českého. Jako jindy ve velkých chvílích národního života, doprovodil sněm ten státní akt zpěvem hymny svatováclavské. Volba sama, k níž zmocněn byl 24členný výbor tří stavů zemských, konala se o den dříve na nejposvátnějším místě země české, v kapli sv. Václava.

Není pochybnosti, že světodějný význam té události vytvořila teprve historie století následujících; čeští voličové si tehdy jistě nebyli vědomi, že kladou votem svým základ k monarchii rakouské, která trvati bude čtyři století a která konečně udusí v objetí svém samostatnost státu českého, nemohli tušit, že volají na trůn dynastii, která v nelibostném zápase s českým odbojem zdeptá a ožebračí potomky jejich způsobem bezpříkladným a vyrve jim i žárlivě strážené privilegium kalicha. Jinými slovy: Nemáme práva soudit a odsuzovat volbu z roku 1526 naplněni vědomím o osudném vývoji, jehož se stala východiskem, nýbrž musíme rozhodnutí Čechů oceňovat pouze ze situace, za níž k němu došlo. A z toho stanoviska vycházejíce dojdeme k závěru, že v dané chvíli byla volba arciknížete rakouského plodem politiky s českého stanoviska zrale uvážené a tedy dobře vlastenecké.

Nevěřme předně, že rozhodly pouze peníze. Úplatky, pocty, sliby odměn byly tenkrát přirozeným průvodem zápasu o trůn a veřejné postavení vůbec, nejen u nás, ale i všude v soustředství (srovnej na př. volební zápas Karla V. s králem francouzským roku 1519); morálka společnosti v té příčině byla jiná než dnes; hlavní je, že si dali platiti i ti, kteří se rozhodovali z důvodů mravně nezavadných. K těmto důvodům patřila především okolnost, že Ferdinand byl nejbližším příbuzným vymřelého jagejlovského rodu královského v Čechách a v Uhrách. Třebas staré privilegium Karla IV., jež činilo choť jeho Annu dědičkou českého trůnu, bylo na váze své otřeseno potomními skutečnostmi dejinnými a třebas stavové čestí (na rozdíl od Moravy a Slezska) dědického nároku Annina neuznali, stojíce na tom, že volí krále svobodně, dlužno mít za to, že příbuzenský poměr rakouského kandidáta trůnu k poslední dynastii české byl z hlavních momentů, jež spolu rozhodovaly při jeho volbě. Bez svatebních úmluv, jež ve svém "Tu felix Austria nube" tak okázale nám zobrazil štetec Brožíkův, by kandidatura Ferdinandova musila zápasit asi se šťastnějším soupeřem. A druhým momentem, neméně závažným, byla úvaha, že ve Ferdinandovi volají si Čechové za krále člena nejmocnějšího rodu panovnického v celém tehdejší světě, knížete, jehož starší bratr byl nejenom císařem římským, ale i pánem krásných a bohatých zemí v Nizozemí a Burgundsku, vládcem v jižní Itálii i v králostvích španělských a s nimi i v nově objevených baječné Ameriky. Byly doby, kdy chtěli krále slabého, nebo dokonce bezkráloví, ale přesvědčili se zatím, že to vede ke zmatku a zkáze. Proto obrat a výkyv. Vlastenecká strana mezi českou šlechtou, jež těžce nesla zarmucující rozvrat a zlořády, jak ve veřejné správě, tak ve vykonávání spravedlnosti v zemi, těšila se naději, že král takových příbuzenstev a mocenských prostředků bude moci snáze obnovit právní a mravní řád ve státě; osvícenější mohli vzpomínat doby, kdy se Čechům dostalo v poslední dynastii české původu západního, zejména pak

ve členu jejím Karlu IV., krále, jenž stát český povznesl k moci a významu nebyvalému. Snad tedy i úvahy tohoto druhu, snažhy dostati se ven z "polského hospodářství" jagejlovského (jež mohlo však slout dobře i českým), přimknout se k nejsilnější tou dobou kultúře evropské, posílit se mocí a leskem jejím, - působily spolu v rozhodování některých voličů.

Slo konečně o nebezpečí turecké (nezapomínejme, že r.1529 Turci oblehli Víden a zajižďeli na Moravu) - i tu bylo radno volit knížete, jenž by mu mocí svou čeliti dovedl. Čechové sice počítali dobře, bude-li Ferdinand zvolen králem i v Uhrách, že to bude znamenat i pro ně zvýšené brimé pomoci proti postupu Turků. Ale zároveň si mohli dáti otázku, nebude-li nebezpečí větším, bude-li Uhry držet slabý panovník domácí, na př. Zápoľský. Hospodářské důvody, jichž vlivem později čím dále tím více se konsolidovalo a utvrzovalo "Rakousko", roku 1526 ještě nepůsobily; doba měla málo porozumění pro koncepcie tohoto dosahu (celní hranice mezi státy monarchie padly teprve 18. - 19.století), ale spojení se zeměmi rakouskými mohlo přece býti v městských vrstvách českých vítáno v naději, že usnadní komunikaci na hlavní dosud obchodní linii doby, t.j. přes průsmyky alpské k Benátkám a sev.Itálii.

Namítneťe asi: A což otázka jazyková a národní? Jak dlouho tomu, co Čechové nechtěli slyšet o králi německého jazyka? Třeba odpovědět, že Ferdinand pravým Němcem nebyl; vychován byl ve Španělsích, španělština a franština byla jeho jazykem nejběžnějším, německy se, podobně jako bratr jeho císař Karel, nikdy dokonale nenaučil. A také jinak jevil se cizincem v německém prostředí. Habsburkové vůbec, až do vymření svého (1740), svým románským základním tónem představovali v jazykově tak rozmanitém prostředí svých zemí ve střední Evropě typ dynastie jaksi nadnárodní nebo národně neutrální. Odtud výhody, ale i nevýhody. Postavení Ferdinandovo v zemích rakouských vnutilo mu ovšem od počátku úřední němčinu, jež se potom silou poměrů stávala hlavním prostředkujícím jazykem mezi státy jeho državy, zejména ve věcech finančních. Ale národní ráz státu českého zdál se zabezpečen ryze českým životem i vědomím vši politické veřejnosti v Čechách i na Moravě, že Čechové roku 1526 mohli mít dobře naději, že dynastie ne-li hned, tedy jistě v druhé generaci se jim jazykově přizpůsobí; obava, že by pomáhala poněmčovat zemi nemohla roku 1526 padat na váhu, spíše bylo lze se obávat poněmčování s jiné strany; proti té také byla v neposlední řadě namířena volba Ferdinandova.

Tu jsme u nejpozoruhodnějších a také nejméně známých souvislostí volby Ferdinandovy. Čekali-li byste, že u husitských Čechů, kteří měli v zemi většinu, bylo to náboženství, jež varovalo je volit za krále katolického Španěla, překvapí Vás asi odpověď, že právě naopak čeští Husité v zájmu svého náboženství byli pro mocného krále katolického. Svět jakoby se byl obrátil na ruby! V nejmocnějším po Praze městě soustátí českého, v slezské Vratislavi, téže německé Vratislavi, která za Jiřího z Poděbrad stála nejfanatičtěji proti českým kacířům, utvářely se v posledních letech před rokem 1526 poměry asi jako v Praze či spíše v Táboře nebo v Písku před 100 lety. Mniši z klášterů byli vyhnáni, statky jejich zabrány, klenoty kostelní konfiskovány, zakázáno ctit obrazy, konat mše za mrtvé, procesí se svátostíoltární atd. To vše bylo od několika let cílem luterství, v němž celý německý sever instinktivně spatřoval výraz německo-národního osvobození a probuzení; celé Slezsko, pokud bylo německé, bylo již luteránské a do německých krajín v českém pohraničí a do německých měst v Uhrách dralo se nové náboženství proudem živelným. Počaly mu podléhat i mnozí Čechové - a pochopíme proč. Ale sotvaže směr luterský v kališnickém kněžstvu pražském a mezi konšely zdál se

nabývat převahy, vzbouřil se pražský lid (v srpnu 1524) a v nekrvavém převratu vypuzení z města kněží a konšelů luterství přející a vítězná strana Paškova vydala přímo drakonické nálezy proti "rotě pikartské" (to padalo nejen na luterány ale i na české bratry!), posměšné písně v hlavním městě i na venkově šířily nenávist k cizí nauce a papež Kliment VII. poslal skrze legáta svého pochvalné psaní Pražanům... To byla nová orientace husitské Prahy, víc, jak se zdá, v lidu, než v inteligenci kotvící, projev toho husitství, jež se považovalo (a jež vskutku bylo) za dobře katolické a nenávidělo novotné "kacířství" zbavující kališníky víry od předků zděděné. Že momenty nechuti národnostní proti německé víře spolupůsobily, o tom nemůže být pochybnosti. Obava před hrozícím útokem luterství vedla české husity k urychlenému jednání o jednotu a srovnání víry s katolíky. K tomu došlo (nikoli bez odporu jisté menšiny) na českém sněmu v únoru a dubnu 1525 za slavnostního Te Deum laudamus při doprovodu všech zvonů pražských. A v květnu 1525 vypravila se do Budína ke králi Ludvíkovi a kardinálu legátovi velká deputace všech tří stavů českých a duchovenstva kališnického, kterou vedl vnuk Jiřího z Poděbrad, kníže minsterberský, aby srovnání české u víry mezi katolíky a Husity předložila ke schválení a potvrzení. V deputaci byla řada předních Čechů obojí strany, kteří o půl druhého leta později volili v kapli svatováclavské za krále Ferdinanda.

Z takové tedy nábožensko-politické situace vzešla volba Ferdinanda Habsburského. "Ve shodě a dohodě s katolíky proti kacířům" - to bylo heslo většiny národa českého v té chvíli. Jaké perspektivy do budoucnosti otvíralo toto odhodlání!

Proč věci se vyvinuly jinak, než si husitské Čechy roku 1525 přály, proč i jiné naděje více nebo méně zklamaly, nenáleží již do tématu tohoto článku. Stačí snad říci, že se v Čechách ukázaly přece vzpomínky na stoletý zápas s Římem, ohrančujícím vytrvale uznání těch, kteří přece nechtěli být kacíři, nýbrž jen dokonalejšími katolíky, i svody luterství silnější, než se předpokládalo v Praze roku 1525, dále že ani kurie neměla dostatečného porozumění pro výhodnou situaci a že i nový král byl dalek protiluteránského rozčlenění českých husitů a katolíků z roku 1526, ano, sám přispěl k pádu Paškova. Choval se vůbec ve věcech náboženských shovívavěji, než bylo lze očekávat. Teprve útočný duch protireformační od druhé polovice 16. století, ten vznik toho katolickorománského náboženského (můžeme vším právem říci) fašismu, jenž chtěl dokázat svou mocenskou i kulturní převahu nad germánskou vzpourou a do jeho služby dali se konečně Habsburkové, vnesl do Čech naprostou protivu mezi velkou většinou národa a dynastií; z ní vzešla Bílá Hora. Vina konfliktu nebyla výhradně na straně dynastie, nýbrž i na straně odbojných stavů. Ale vinu za hrozný způsob, jímž Habsburkové trestali rebelii, nebude lze smýt s nich nikdy. Trestali zajisté i za to, co byli sami zavinili nebo zanedbali.

Státní samostatnosti jsme ovšem za Habsburků neztratili - o tu nás připravil teprve rok lotrinský. Zvátí tento rod habsburským je vlastně zloha nesprávná; tímž právem mohli bychom staré Habsburky naše zvát Jegejlovci. Tento rod lotrinský byl to také, jenž sáhl nerozpacitě na právo jazyka českého, vymýtil jej ze škol a úřadů. Náboženský zápas s dynastií za Habsburků, jazykový a státoprávní za rodu lotrinského, to jest zhruba obsah našich dějin za těch dlouhých 400 let, jejichž počátku tímto vzpomínáme. Zazní v těch reminiscencích jistě nejedna kletba zmizelému státu rakousko-uherskému a jeho dynastiím. Mnohá oprávněná, mnohá nepochybně i neodůvodněná, anebo upřílišená. Zejména zapomene-li se zcela, že i naši předkové nesou díl viny za velké neštěstí, jež zlomilo národ náš na dvě dlouhá století.

oooooooo